

Konrad Jażdżewski, Stanisław Madajski, Małgorzata Kowalczykówna, Tadeusz Makiewicz

Wietrzychowice, pow. Koło

Informator Archeologiczny : badania 1, 51-54

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i Łąpczycy wykorzystywanie źródeł słonych miałoby raczej późniejszą metrykę i jak wynika ze stosunków osadniczych, przypada na wczesne średniowiecze /od X w./ a w najlepszym wypadku na okres rzymski.

W przyszłych latach na poszczególnych stanowiskach przeprowadzone zostaną wstępne prace wykopaliskowe.

W I E R Z C H O W I C E, pow. Kra- patrz paleolit i mezolit
ków. Jaskinia Mamutowa

W I E T R Z Y C H O W I C E, pow. Muzeum Archeologiczne i Etno-
Koło graficzne w Łodzi

Badania prowadził prof. dr Konrad Jażdżewski, przy udziale Stanisława Madajskiego, mgr Małgorzaty Kowalczykówny i Tadeusza Makiewicza, finansowały - WKZ w Poznaniu, PRN w Kole i Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi.

Prace prowadzone na cmentarzysku grobowców kujawskich w Wietrzychowicach, są częścią ogólnopolskiego planu badań, realizowanych w związku z Międzynarodowym Sympozjum Neolitu w 1969 r.

Cmentarzysko składa się z sześciu grobowców. Pięć - było znanych już przed r. 1939, w tym jeden /nr 3/ - przebadany został w roku 1936 przez prof. dr Konrada Jażdżewskiego i Stanisława Madajskiego. Grobowiec 6 odkryto w 1967 r. ok. 40 m na NE od grobowca nr 5. Jest on bardzo słabo widoczny i najmniejszy może ok. 15 m szerokości czoła - ok. 4 m.

W bieżącym sezonie przebadano grobowce nr 1 i nr 5.

Grobowiec 1 - ma kształt nieregularnego trójkąta o długości 74 m

i szerokości czoła 10 m. Obstawę tworzą wielkie głązy, które w części czołowej dochodzą do 1,5 m wysokości, a w miarę oddalania się od niej maleją. Nasyp grobowca zalegał pod warstwą próchnicy z czasów nowszych. Górą - składał się z żółtawego piasku o miąższości / w centrum grobowca/ 30 cm, niżej - z szarawego piasku zmieszane- go z dawną próchnicą, o miąższości 40 cm. Pod nasypem znajdowała się słabo widoczna warstwa pierwotnej próchnicy. Nad nią, w nasypie, znaleziono kilkaset ułamków naczyń grupy wschodniej kultury pucharów lejkowatych, z fazy przejściowej między sarnowską a wiórecką. Nie odkryto śladów pochówku, ani jamy grobowej. Jedyne dwa bruki w części czołowej, mogłyby pośrednio wskazywać na miejsca grobów. Po obu bokach grobowca, zaobserwowano rowy powstałe ongiś przez wybra- nie ziemi na nasyp. W ich wypełnisku obok fragmentów ceramiki analo- gicznej co w nasypie znaleziono skorupy naczyń kultury wenedzkiej z okresu rzymskiego. Poza nasypem, tuż przy obstawie, na pierwotnej powierzchni, natrafiono na fragment puchara glinianego o pustej nóżce kultury lendzielskiej, z ornamentem kreskowo-kłutym. Sytuacja tego ułamka zdaje się nie wyłączać możliwości współczesnego występo- wania zabytków obu wspomnianych kultur.

Grobowiec 5 - ma kształt dość regularnego trójkąta o długości 49 cm, a szerokości /u czoła/ 8 m. W środku części czołowej obstawy, zarówno w grobowcu nr 1 jak i nr 5, widać celowy brak wielkiego gła- zu, co potwierdza dawną obserwację, że najprawdopodobniej znajdowały się tutaj wejścia do jakichś sakralnych budynków drewnianych mieszczą- cych się - tak jak w Gaju, w pow.kolaskim - między czołem grobowca a grobami. Stwierdzono pod warstwą próchnicy współczesnej, grubości 15-20 cm, że nasyp grobowca składał się: górą - z podkładu żółtawego piasku o grubości 40 cm, następnie z piasku zmieszanego z szarawą próchniczną ziemią pobraną ongiś z bezpośredniego sąsiedztwa. Na głębokości 80 cm pod powierzchnią napotkano warstwę próchnicy pierwotnej. Na tym pozio-

nie zaobserwowano dość dużą jamę grobową o rzucie niemal kwadratowym, wymiarach przy dnie 2,9 x 2,7 m, sięgającą do głębokości 135 cm od zastanej powierzchni. Brzeg tej jamy znajdował się w odległości 5 m od obstawy czoła grobowca. Wypełnisko jej stanowiła szarawa, próchniczna ziemia z silną przymieszką żółtawego piasku u góry, jaśniejsza zaś u dołu. Na dnie jamy spoczywały dwa słabo zachowane szkielety ludzkie ułożone na wznak, w pozycji wyprostowanej, nogami zwrócone w kierunku czoła grobowca. Sądząc ze wstępnych oględzin budowy czaszek jeden szkielet jest męski, drugi zapewne kobiecy. W jamie grobowej nie było żadnych zabytków poza jednym wiórem krzemionym. W nasypach obu grobowców znaleziono w luźnym rozrzucie, a z tendencją do skupiania się w środkowej partii nasypu kilkaset fragmentów ceramiki grupy wschodniej kultury pucharów lejkowatych, w ogromnej części niecharakterystycznych ułamków brzuśców, kilkanaście fragmentów przykrawędnych w większości zdobionych ornamentem dużych regularnych dołków i czasem słupków tuż pod krawędzią oraz kilka zdobionych fragmentów brzuśców z ornamentem w postaci pionowych linii rytych i nakłuć. Ponadto znaleziono w grobowcu 5 dwa fragmenty ceramiki kreskowo-kłutej z ornamentem poziomych pasów nakłuć.

Bardzo rzadkim znaleziskiem w obrębie wschodniej grupy kultury pucharów lejkowatych jest jeden egzemplarz kamiennej główicy maczugi z 11-ma żłobkami pionowymi i zaczątkiem otworu wierconego wiertłem rurkowym. Znaleziono ją w ziemi wyrzuconej poza obstawę. Okoliczności przemawiają za tym, że pochodziła ona z nasypu grobowca i została zgubiona przypadkowo przez budowniczych grobowca. Wskazuje na to jeszcze niedokończenie procesu produkcyjnego. Podobna główica znana jest z Niegibalic w dawnym powiecie nieszawskim. W grobowcu nr 5 w partii "ogonowej" stwierdzono też obecność skupiska ceramiki toczonej na kole /siwej/ z późnego okresu rzymskiego, pokrytej m. in. typowym ornamentem wygładzanym.

Grobowiec nr 1 został w całości zrekonstruowany i przywrócony do przypuszczalnego stanu pierwotnego, prace rekonstrukcyjne przy grobowcu nr 5 wykonano w 3/4.

Badania grobowców wietrzychowickich kontynuowane będą w latach przyszłych.

ŻERNIKI GÓRNE,
pow. Busko

patrz brąz